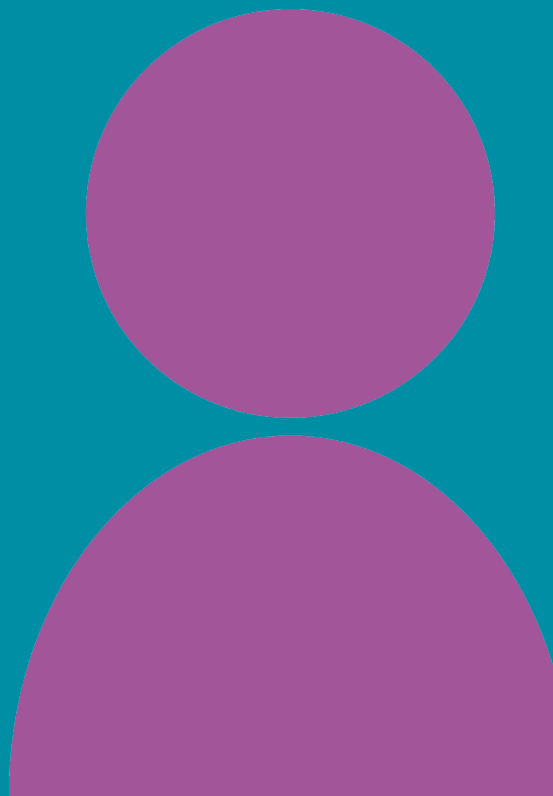

Guide Att prata med barn

Om Barnens Asylrättscentrum

Barnens Asylrättscentrum är en del av Asylrättscentrum, en ideell organisation som arbetar för en rättssäker och konventionsenlig asylprocess. Barnens Asylrättscentrum riktar sig till barn i asylprocessen. Vi arbetar för att deras rättigheter som barn ska respekteras i asylprocessen och för att barn och ungdomar ska få information om sina rättigheter och rätt juridisk rådgivning.

Vi erbjuder gratis juridisk rådgivning, genomför utbildningar och granskar lagstiftning. Vi åtar oss uppdrag som offentligt biträde och driver som ombud rättsprocesser både nationellt och internationellt.

Asylrättscentrum

Asylrättscentrum är en ideell organisation som arbetar för en rättssäker och konventionsenlig asylprocess. Vi erbjuder gratis juridisk rådgivning till asylsökande, ombud, gode män, kontaktpersoner och andra berörda via telefon och mail. Våra jurister tar uppdrag som offentligt biträde och driver rättsprocesser både nationellt och internationellt.

Asylrättscentrum erbjuder även utbildningar inom migrationsrätt för personer med varierande förkunskap på området. Vi har ett omfattande paket av olika utbildningar, från grundutbildningar till speciella frågeställningar på det migrationsrättsliga området.

Asylrättscentrums huvudmän och medlemmar

Huvudmän

Svenska kyrkan

 Rädda Barnen

 STOCKHOLMS KATOLSKA STIFT
DIOECESIS HOLMIENSIS

 Svenska kyrkan
STOCKHOLMS STIFT

Medlemmar

 Equmeniakyrkan

**STOCKHOLMS
STADSMISSION**

Den här guiden har tagits fram av medarbetare på Barnens Asylrättscentrum och använts som en intern guide på Asylrättscentrum. Med anledning av att Barnkonventionen fyller 30 år har vi valt att dela med oss av det här stödverktyget för att arbeta med barn.

Stockholm 2019-11-20

 Asylrättscentrum
SWEDISH REFUGEE LAW CENTER

BARNENS
ASYL RÄTTSCENTRUM

Innehåll

Innehåll	3
Inledning	4
Checklista för möte med barn inför asylutredningen	5
Att tänka på vid planering och genomförande av möten med barn	6
Praktiska råd från Barnens Asylrättscentrum	7
Innan samtalet	7
Under samtalet	7
Förtroendeskapande relation och trygg miljö	9
Avslutning av samtalet.....	10
Att tänka på när du företräder barn i familj	11
Att tänka på inför utredningen på Migrationsverket	11

Inledning

Att arbeta med barn i utsatta situationer innebär ett stort ansvar. På Barnens Asylrättscentrum har vi specialiserat oss på att stötta barn genom asylprocesser och se till att deras rättigheter som barn ska respekteras. Som en del i detta arbetet har vi tagit fram en guide som avsedd att vara stöd i arbetet som offentligt biträde för barn.

Det offentliga biträdet som förordnas för ett barn har ett viktigt ansvar under asylprocessen att ta tillvara barnets rätt. Detta innefattar naturligtvis att företräda barnet och att hjälpa barnet att föra sin talan och komma till tals. Minst lika viktigt är dock att förbereda barnet på viktiga moment i asylprocessen, att förklara hur processen går till och att hjälpa barnet att förstå vad i barnets asylberättelse som det är viktigt att fokusera på. Det är ett viktigt led i processen att främja barnets delaktighet.

Många av de barn som har kommit till Barnens Asylrättscentrum har berättat om ett bristande stöd från sina offentliga biträden. Barnen uttrycker ett starkt önskemål om att de offentliga biträdena ska ge mer information, vara mer lättillgängliga och att faktiskt vara viktiga vuxna för barnen.

”Jag har varit i Sverige i nästan ett år och haft ett offentligt biträde lika länge men jag har aldrig pratat med henne”
- pojke, 16 år

”Jag förstod inte varför jag fick nej. Jag ringde och ringde till min advokat för att få reda på varför, fick aldrig svar”
- pojke, 17 år

Många barn upplever också utredningssituationen hos Migrationsverket som mycket otrygg. Barnen vet ofta hur viktigt detta möte är men vet inte hur de bäst kan påverka sin egen situation. Nervositeten inför utredningen kan ha byggts upp i månader.

”Jag känner mig pirrig, jag vet inte om jag vågar” - Flicka 8 år

”Det känns ok. Men jag har inte sovit så mycket inatt” - Pojke 14 år

Av de barn som vi träffar och deras erfarenheter kan vi dra slutsatsen att många asylsökande barn inte får heltäckande information om vad det innebär att söka asyl och grunderna för uppehållstillstånd. De får heller inte tillräcklig information vad som förväntas av dem vid asylutredningen.

Den yttersta konsekvensen av bristande information om vad som är relevant att berätta om i asylutredningen är att asylskäl riskerar att inte komma fram. Om barnet inte förstår relevansen av Migrationsverkets frågor finns risken att barnet anses lämna vaga uppgifter, vilket kan komma att påverka trovärdighetsbedömningen.

”Jag förstod först efter allt vad jag borde ha fokuserat på - pojke 15 år”

Att vara en kompetent viktig vuxen för det asylsökande barnet kan göra hela skillnaden i om barnets asylskäl ens kommer att kunna bli föremål för prövning.

Denna guide är tänkt som ett hjälpmedel vid förberedelse inför möten med barn i asylprocessen.

Checklista för möte med barn inför asylutredningen

Under asylutredningen är det viktigt att barnet förstår vad som händer och kommer att hända, informera därför barnet om följande:

- Ditt uppdrag
- Tolkens uppdrag
- Sekretess
- Syftet med mötet
- Vad kommer att hända under asylutredningen
 - Hur går det till praktiskt?
 - Vilka närvarar?
 - Hur ser rummet ut?
 - Vem ska prata?
 - Vad förväntas av barnet?
 - Exempel på frågor som barnet kan få, varför frågorna är viktiga (identitet/ålder, hemvist, resväg, skyddsskäl)
 - Vad är din roll under utredningen?
- Information om grunderna för uppehållstillstånd
- Barnets berättelse, vad är viktigt att tänka på utifrån skyddsgrunderna, och vikten av att berätta allt.
- Bevisning, finns sådan?
- Vad händer efter asylutredningen, när ses vi igen?
- Hur har barnet det i övrigt i Sverige? Finns det viktiga vuxna du kan/bör ha kontakt med? Är barnet här med sin familj - hur är situationen i familjen?
- Finns det önskemål från barnet? Särskilda behov?
- Sammanfatta på ett enkelt sätt
- Tid för frågor
- Avsluta mötet på ett bra sätt

Att tänka på vid planering och genomförande av möten med barn

- Var tydlig i din presentation av dig själv och ditt uppdrag. Barnet har på samma sätt som en vuxen rätt till ditt oberoende, din lojalitet, konfidentialitet och frihet från intressekonflikter.
- Barnet har rätt till en egen asylutredning och du kan känna dig trygg i att barn generellt tål att få svåra frågor. Barn ska skyddas i sitt deltagande - men inte skyddas från att delta!
- Var medveten om att det kan finnas hinder för barnet att berätta: ålder, utvecklingsnivå, funktionshinder, känslomässiga svårigheter att berätta såsom skuld, skam, lojalitetsband till föräldrar/förövare eller att det som har hänt är en hemlighet. Barnet kan vara osäker på vilka konsekvenser som följer av att berätta.
- Var medveten om den maktobalans som finns mellan vuxna och barn - barnet kan vilja vara till lags vilket kan komma att påverka svaren på dina frågor.
- Ge information anpassad efter ålder och mognad. För att barn ska kunna berätta om sina asylskäl måste de ha fått information om vad som är viktigt att de berättar om - och detta på ett sätt så att de förstår.
- Lämna gott om utrymme för frågor - samtalet kan ta en vändning du inte väntat dig.
- Tänk på att målet är barnets önskemål om uppehållstillstånd (om så är fallet) men minst lika viktigt är att du har tagit ansvar för att barnet får möjlighet att förstå processen och har arbetat aktivt för att möjliggöra en miljö där barnet ska våga och orka berätta, dvs. möjliggöra barnets delaktighet.
- Var påläst om barns situation i aktuellt land så att du kan vara uppmärksam på omständigheter i berättelsen som kan vara grund för asyl.

Praktiska råd från Barnens Asylrättscentrum

Innan samtalet

- Se checklistan ovan avseende innehållet i den information du bör ge barnet.
- Om det finns indikation på att barnet har varit med om mycket traumatiska händelser, att barnet av olika skäl är särskilt utsatt eller har en funktionsnedsättning t.ex. → efterforska innan mötet om det finns viktig vuxen som du kan prata med för att få information om barnets situation och mående samt tips om hur du bäst kan möta barnet (t.ex. god man, socialtjänsten eller boendepersonal).
- Har barnet uttryckt behov av eller önskemål om särskilt kön på offentligt biträde, tolk och handläggare?
- Fråga barnet om de viktiga vuxna → du får en bild av barnets nätverk, utsatthet och möjliga källor till information.

Under samtalet

- Anpassa ton och tempo efter barnets individuella förutsättningar.
- Med yngre barn, eller barn som är lite osäkra → skapa gärna en situation där barnet får möjlighet att betrakta dig utan ögonkontakt. En miljö där barnet under samtalet kan pilla på ett gosedjur eller en filt kan vara en naturlig anledning för barnet att inte behöva ha ögonkontakt hela tiden.
- Planera hur du ska ställa frågor (men var flexibel):
 - En fråga i taget
 - Tänk på att slutna frågor ger ett ”ja” eller ett ”nej” medan öppna frågor ger berättelser och beskrivningar.
- Låt svaret ta sin tid. Det är okej med perioder av tystnad. Om det ändå är svårt att komma vidare med en fråga kan man säga att det går bra att fundera lite så kan vi återkomma till frågan lite senare.
- Lyssna aktivt på barnet → ställ frågor → reflektera känslor → be om klargöranden → sammanfatta.

Under samtalet, fortsättning

- Tänk på att vid svåra traumatiska händelser är ditt bemötande väldigt viktigt och kan påverka hur mycket barnet orkar och vågar berätta. Var försiktig med hur du ställer frågor så att barnet inte upplever dig som dömande eller begränsande.
- Det är viktigt med förståelse för att ett barns upplevelse av att se sina närstående utsättas för våld, hot och övergrepp kan vara lika traumatiskt som att själv utsättas. Var försiktig med frågor som “men har du själv blivit utsatt för något?”.
- Lyssna efter fakta till skillnad från barnets tolkningar och känslor.
- Det är inte fel att bekräfta barnet men tänk på att vara försiktig med hur du ger beröm så att inte barnet tror att det finns rätt och fel svar.
- Du kan bekräfta barnet genom att berätta att du ser att det är svårt för barnet att berätta men att det är modigt till exempel. Om barnet har svårt att berätta om något kan du också bekräfta genom att säga “jag ser att du gör ditt bästa för att berätta om det här som är jobbigt”. Du kan också bekräfta att barnet berättade om en viss situation väldigt tydligt och bra, och att det hjälpte dig att förstå. Det är även bra att bekräfta känslor som barnet yttrar → “jag ser att du är ledsen och det är okej”.
- Sammanfatta de viktigaste delarna av den information du har lämnat då det kan vara svårt att ta in information, i synnerhet i början av ett samtal, om man är nervös.
- Sammanfatta det barnet har berättat på ett enkelt sätt, så att barnet vet att du har lyssnat, och har möjlighet att rätta dig om du har missförstått.
- Avsätt gott om tid för barnet att få ställa frågor. Se nedan under förtroendeskapandet.

Förtroendeskapande relation och trygg miljö

- Att lyssna in barnets behov och möjliggöra delaktighet för barnet t.ex. i fråga om tolk, kön på tolk eller utredare etc. är till hjälp i förtroendebyggandet. Du visar att barnet är huvudperson.
- Fråga efter barnets egna önskemål - finns det omständigheter som skulle kunna hjälpa barnet att orka och våga berätta om svåra händelser?
- Att hålla vad man lovar så långt det är möjligt hjälper förtroendebyggandet (t.ex. bättre att säga jag ringer dig nästa vecka än jag ringer dig imorgon och inte hinna). Prata om din tillgänglighet.
- Ge som förslag att barnet och god man gärna får sätta sig ned och gemensamt formulera barnets frågor, så att dessa besvaras. Det kanske krävs ett uppföljande möte innan asylutredningen.
- Att bygga upp ett förtroende innebär att det är dig barnet ska träffa. Substitutioner ska inte förekomma i barnärenden.
- Att rita upp hur rummet kommer att se ut vid utredningssituationen är både trygghetsskapande och förtroendeskapande → barnet kommer att känna mer tillit till dig om det kan känna igen sig i din förberedelse.
- Det kan vara till hjälp att du berättar att du får ställa frågor först på slutet då barnet annars kan känna sig övergivet av dig i utredningssituationen.
- Var rak och ärlig även när det är tufft. Det gynnar förtroendebyggandet. Hjälper istället barnet att tänka ett steg i taget. Ge inte falska förhoppningar för att vara snäll.
- Yngre barn kan ta till sig information på olika sätt. Vissa kanske klarar av att sitta och lyssna utan problem, medan andra behöver röra på sig under tiden för att kunna ta in informationen. Här finns även en möjlighet att låta barnet vara delaktigt i hur hen vill ha det under samtalet. Genom att berätta att barnet gärna får säga till om hen vill sitta i soffan, byta plats eller hålla i något under tiden som barnet lyssnar skapar du förutsättningar för barnet att känna sig tryggt under samtalet.

Avslutning av samtalet

- Blev det ett svårt och/eller känslösamt möte med barnet? Tänk på att följa upp.
- Du kan inte göra allt men du kan fråga om barnet har någon viktig vuxen som det känns bra att prata med. Uppmuntra barnet i så fall att prata med andra viktiga vuxna som god man, en lärare, boendepersonal eller annan viktig vuxen.
- Fundera över uppföljning om barnet kommit själv till dig. Kan du ringa boendet/familjehemmet och se till så att de möter barnet? Är det någon annan som barnet vill att du ringer? Om lite äldre - kanske be ungdomen att sms:a dig när hen kommit hem så att du vet att hen är hemma.
- Många barn har dock ett skört nätverk och har du tidigare ställt frågor om barnets situation i Sverige kommer det att vara tydligt för dig om barnet kanske inte alls har någon vuxen som är viktig för den. Då finns det andra vuxna som i bästa fall kan stötta barnet och du kan bistå barnet med information.

Kontaktinformation till andra aktörer som kan stötta barnet

BUP - hitta lokal mottagning:

<http://www.bup.se/sv/Hitta-Mottagning/>

BUP akuten för kvällar och helger:

<http://www.bup.se/sv/Hitta-Mottagning/heldygnsvard/BUP-Akutenhet/>

Bris kuratorer: 116 111 (kl. 14-21, bara på svenska)

Project Playground för ensamkommande barn för en mer meningsfull fritid:

info@project-playground.org

Ensamkommandes förening för stöd och en mer meningsfull fritid - har även tjejgrupp

Att tänka på när du företräder barn i familj

- Du har nu vårdnadshavare att förhålla dig till, som har rätt att säga nej till att du talar med barnet enskilt. Presentera det som att du alltid talar med alla familjemedlemmar enskilt, eftersom du kommer att företräda varje familjemedlem. Dessutom kommer Migrationsverket att vilja tala med barnet/n enskilt, så då är ert samtal en viktig övning och hjälp för barnet.
- Utred barnets situation i familjen.
- Underrätta barnet om tystnadsplikt och att det kan finnas omständigheter som hen inte vill att föräldrarna ska veta om, viktigt att berätta om det.
- Om barnet har asylskäl som föräldrarna inte känner till kan det uppstå mycket svåra etiska dilemman vid hanteringen av de respektive familjemedlemmarna och deras berättelser t ex i vilka situationer du måste frånträda → konsultera kollegor.
- Vid intressekonflikt inom familjen måste du frånträda uppdraget.

Att tänka på inför utredningen på Migrationsverket

- Om det finns indikation på att barnet har varit med om mycket traumatiska händelser, att barnet av olika skäl är särskilt utsatt eller har en funktionsnedsättning, så är detta information som utredande handläggare måste vara medveten om så att utredningen anpassas efter barnets behov.
- Var medveten om att utredningssituationen hos Migrationsverket ofta känns mycket otrygg för barnet såväl i metod som miljö - gör vad du kan för att visa att du är en trygg och stabil vuxen som är på barnets sida. Ett sätt att visa det är - förutom ditt stöd under utredningen - att du är närvarande i pauser.
- Säg ifrån om situationen hos Migrationsverket inte är bra för barnet eller hjälp till med frågor där Migrationsverket brister, ställer för avancerade frågor eller ger information på allt för komplicerad nivå.
- Var öppen för och medveten om att barnets berättelse kan ändras och att uppgifter kan läggas till. Hinder, se ovan, kan påverka.
- Liksom efter mötet på kontoret är det naturligtvis viktigt att barnet inte lämnas ensamt efter asylutredningen!

Den här guiden har tagits fram av medarbetare på Barnens Asylrättscentrum och använts som en intern guide på Asylrättscentrum. Med anledning av att Barnkonventionen fyller 30 år har vi valt att dela med oss av det här hjälpmedlet för att arbeta med barn.

Barnens Asylrättscentrum är en del av Asylrättscentrum, en ideell organisation där asylsökande kan få gratis rådgivning och stöd i asylprocessen. Vill du stötta vår verksamhet så att vi kan hjälpa fler? Sätt gärna in en gåva på:

Bankgiro 900-5794

Plusgiro 900579-4

Swish 123 9005794

Taptogatan 6, Stockholm

Hemsida: sweref.org

Mail: info@sweref.org

Telefon: 0200-88 00 66

